

СИЛАБУС КУРСУ ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА

Назва курсу	Громадянська освіта
Мова викладання	Українська
Викладач (-і)	Нітченко Алла Григорівна, доцент, канд. іст.наук, доцент
Профайл викладача (-ів)	https://tidp.stu.cn.ua/nitchenko-alla-grygorivna/
Контакти викладача	e-mail: nitalla2014@gmail.com
Сторінка курсу в MOODLE	https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=6512

1. Анотація курсу

Даний інноваційний та інтерактивний курс з громадянської освіти впроваджено за співпраці Національного університету «Чернігівська політехніка» та Міжнародної фундації виборчих систем (IFES).

Викладається курс відповідно до запропонованої IFES Україна світовій методології, розробленої українськими та міжнародними експертами для університетів: «Посилення залученості через освіту для демократії» (Strengthening Engagement through Education for Democracy – SEED).

Методологія SEED покликана сприяти створенню у здобувачів/чок вищої освіти системи навичок і ставлень, пов'язаних із активною та відповідальною громадянською участю. При цьому, вона наголошує на важливості навчання через практику, заохочуючи здобувачів/чок вищої освіти до активної роботи через інтерактивні методи навчання, що в свою чергу означає відповідний інтерактивний тип викладання та активну участь здобувачів/чок вищої освіти через реалізацію власних суспільно-важливих проєктів.

Програма навчальної дисципліни включає наступні теми:

Тема 1. Філософські засади демократичного врядування.

Тема 2. Права людини. Міжнародні пакти про права людини.

Тема 3. Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні.

Тема 4. Система демократії в Україні та механізм її реалізації.

Тема 5. Характеристики громадянського суспільства.

Тема 6. Роль громадянського суспільства у демократичних реформах у країнах Східної Європи. Виклики для громадянського суспільства.

Тема 7. Громадянськість та демократія.

Тема 8. Активне громадянське населення.

2. Мета та цілі курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Громадянська освіта» є формування у здобувачів/чок вищої освіти необхідних знань, навичок та ставлень, пов'язаних з ефективною (поінформованою, компетентною) демократичною взаємодією громадян у суспільстві.

Досягнення мети відбувається завдяки тристоронньому освітньому підходові, використовуючи такі інструменти:

- 1) навчальна програма курсу і текстові матеріали,
- 2) інтерактивні методики викладання громадянської освіти, та
- 3) проєкти громадської дії, які реалізовуватимуть здобувачі вищої освіти.

За результатами вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набувають наступні *загальні компетентності*:

здатність працювати в команді (ЗК 7);

здатність реалізовувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку. Верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 13).

Основними завданнями вивчення дисципліни «Громадянська освіта» є надання здобувачам/кам вищої освіти цілісної системи знань про історію та концептуальні засади демократичного урядування, прав людини, громадську участь; формування вміння знаходити та критично аналізувати інформацію, ефективно взаємодіяти з людьми різних поглядів та переконань; формування розуміння важливості громадської участі у демократичній державі; формування у здобувачів вищої освіти готовності долучатися до вирішення суспільних проблем та навчити використовувати для цього інструменти громадської участі, доступні в Україні.

3. Результати навчання

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (РН), передбачені освітньою програмою:

підвищувати ефективність роботи шляхом поєднання самостійної та командної роботи (РН 19);

формувані і відстоювані власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо (РН 26);

зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, вести здоровий спосіб життя (РН 27).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- поняття «демократія» і підходи до його визначення;
- місце і роль влади та громадянина в умовах демократії, їхню взаємодію;
- права людини, механізми захисту прав людини і роль, яку відіграє громадянське
- суспільство у моніторингу діяльності уряду та співпраці з ним;
- способи, через які громадянське суспільство допомагає громадянам
- індивідуально чи колективно досягати цілей.

вміти:

- критично мислити та аналізувати інформацію;
- активно слухати, розглядати питання з різних позицій, приймати обґрунтовані рішення;
- досягати консенсусу та працювати спільно з іншими заради досягнення мети.

4. Обсяг курсу 3 кредитів (90 годин, з них 30 годин – аудиторні)

Вид заняття	Загальна к-сть годин
лекції	16 годин
семінарські заняття	14 годин
самостійна робота	60 годин

5. Пререквізити

Успішне засвоєння курсу «Громадянська освіта» ґрунтується на знаннях, отриманих ЗВО під час опанування положень навчальних курсів «Філософія», «Історія України» та правознавства на рівні середньої школи.

6. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання результатів навчання ЗВО з курсу «Громадянська освіта» здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС відповідно до «Положенням про поточне та підсумкове
-----------------------------------	---

	<p>оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. (із змінами, внесеними згідно із рішенням Вченої ради та наказів ректора) https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf</p> <p>і охоплює:</p> <ul style="list-style-type: none">– поточний контроль – 60 балів (60%) (контроль за засвоєнням лекційного матеріалу у формі інтерактивних вправ та тестів здійснюється в дистанційній системі навчання https://demcourse.theworkademy.com/ (це передбачено протоколом про співпрацю) і оцінюється до 25 балів на основі відсотку (%) проходження курсу і отримання відповідного сертифікату та робота на практичному (інтерактивному) занятті, а також виконання поточної самостійної роботи (самостійне опрацювання тем) здійснюється з урахуванням роботи під час виконання інтерактивних вправ (поведінка, читання, слухання, виступ) – до 35 балів)– підсумковий контроль (залік) – виконання та захист студентського проєкту - до 40 балів (40%). <p>Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60 балів.</p>
<p>Вимоги до виконання презентації студентського проєкту та есе (рефлексії щодо проєкту)</p>	<p>Заключним етапом проєкту є підготовка його презентації у Power Point і виступ перед аудиторією. Презентація повинна містити такі компоненти:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Пояснення проблеми. При визначенні проблеми важливо продемонструвати, що вона реально існує. Найкращий спосіб зробити це – навести факти, дані та приклади, які були виявлені завдяки проведеному вами дослідженню.2. Описати, яким чином проблема пов'язана з 4-ма основними темами курсу.3. Описати проєктну пропозицію (цілі, заходи) щодо вирішення проблеми, яку визначила група.4. Описати план дій (заходи, кроки) з просвітницької й адвокаційної діяльності, який був обраний вами для реалізації.5. Поділитися досвідом реалізації заходів і

	<p>пояснити, чому обраний цей захід.</p> <p>6. Навести аналіз тих факторів, які сприяли і заважали успішному досягненню цілей.</p> <p>7. Описати кроки, які необхідно зробити, щоб реалізувати проєктну пропозицію повністю.</p> <p>Також, здобувачі/ки вищої освіти виконують есе (індивідуальну рефлексію щодо проєкту) відповідно до вимог, які містяться у детальних матеріалах курсу, є частиною модуля та оцінюються максимум у 5 балів, зокрема:</p> <p>5 – відмінно здобувач/ка вищої освіти продемонстрував/ла глибоке розуміння на високому для студентів ЗВО рівні. Виконано всі індикатори з чітким та глибоким розумінням матеріалу.</p> <p>4 – добре здобувач/ка вищої освіти продемонстрував/ла розуміння, на середньому/вище середнього рівні. Усі індикатори були виконані, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами.</p> <p>3 – задовільно здобувач/ка вищої освіти продемонстрував/ла розуміння, що відповідає мінімальним очікуванням від студентів ЗВО. Більшість індикаторів було виконано, але відповіді були слабкими за одним з цих індикаторів.</p> <p>2 – незадовільно здобувач/ка вищої освіти не продемонстрував/ла володіння матеріалом на рівні, який вимагається від студентів ЗВО. Індикатори виконано на низькому рівні (або не виконано взагалі), розуміння матеріалу не продемонстровано.</p>
Семінарські заняття	<p>Критерії оцінювання участі у практичному (інтерактивному) занятті, а також виконання поточної самостійної роботи (самостійне опрацювання тем) здійснюється з урахуванням роботи під час виконання інтерактивних вправ (поведінка, читання, слухання, виступ) і оцінюються в 5, 4, 3, 2, 1, 0 балів (макс. 35), зокрема:</p> <p>5 балів – здобувач/ка вищої освіти у повному обсязі опрацював програмний матеріал (теоретичний матеріал на платформі https://demcourse.theworkademy.com/ основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, виявляє розуміння суспільних процесів, робить</p>

аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати, може аналізувати суспільні факти, визначення понять, здатний презентувати власне розуміння, оцінку суспільних фактів, застосовує набуті знання під час виконання інтерактивних вправ.

4 бали – здобувач/ка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину теоретичного матеріалу на платформі <https://demcourse.theworkademy.com/>, додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників; може дати порівняльну характеристику суспільних та юридичних фактів, визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; узагальнює та застосовує набуті знання під час виконання інтерактивних вправ.

3 бали – здобувач/ка вищої освіти засвоїв навчальний матеріал частково (опрацював основну і деяку частину теоретичного матеріалу на платформі <https://demcourse.theworkademy.com/>, додаткової літератури і джерел але прогалини не носять істотного характеру), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників; може дати порівняльну характеристику суспільних та юридичних фактів, визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; узагальнює та застосовує набуті знання, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо.

2 бали – здобувач/ка вищої освіти загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стисло характеристику питання, загалом правильно розуміє основні терміни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, виклад не самостійний (переказ підручника), є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо

1 бал – здобувач/ка вищої освіти за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато

	<p>неточностей, головний зміст матеріалу не розкрито, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, виникають труднощі із застосуванням набутих знань під час виконання інтерактивних вправ.</p> <p>0 балів – здобувач/ка вищої освіти не готовий до практичного інтерактивного заняття або має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі терміни, але не може їх пояснити, головний зміст матеріалу не розкрито, має труднощі із застосуванням набутих знань під час виконання інтерактивних вправ.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Умовою допуску до підсумкового контролю є виконання всіх видів навчальної роботи передбачених робочою програмою, та набрання мінімально необхідної кількості балів (20). У випадку, якщо здобувач/ка вищої освіти протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, він/вона буде мати академічну заборгованість, яку має право ліквідувати у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. (із змінами, внесеними згідно із рішенням Вченої ради та наказів ректора) https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf</p>

7. Політики курсу

<p><i>Політика щодо академічної доброчесності</i></p>	<p>Освітній процес базується на академічній доброчесності.</p> <p>Згідно з «Кодексом академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка», від 31.05.2021 р. №100. https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-yakist/kodeks-</p>
---	---

	<p>akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf вивчення дисципліни базується на принципах взаємної поваги й довіри викладача та здобувача вищої освіти, рівноправності й толерантності.</p> <p>Підготовлені здобувачем вищої освіти види робіт повинні відповідати загальноприйнятим нормам етичної поведінки.</p> <p>Основними формами порушення академічної доброчесності є: - академічний плагіат; - самоплагіат; - фабрикація; - фальсифікація; - списування; - обман; - хабарництво; - необ'єктивне оцінювання.</p> <p>Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей є обов'язковими. Якщо буде виявлено ознаки академічної недоброчесності, -роботи не зараховуються.</p> <p>Від дотримання принципів академічної доброчесності залежить оцінювання, а саме, бали можуть бути анульовані або знижені за порушення.</p>
<p><i>Правила перезарахування кредитів</i></p>	<p>Відповідно до «Порядку визначення академічної різниці та визнання результатів попереднього навчання в Національному університеті «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. (діє з 16.09.2022) https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/poryadok-vyznachennya-akademichnoi-riznyci-ta-vyznannya-rezultativ-poperednogo-navchannya.pdf рішення щодо перезарахування може бути прийнято за умов, якщо:</p> <ul style="list-style-type: none">– назви навчальних дисциплін ідентичні або мають незначну стилістичну відмінність, але обсяги, змістова частина навчальних програм та результати навчання не відрізняються;– кількість кредитів, відведена на вивчення навчальної дисципліни відрізняється менше, ніж на 25%. <p>При цьому диференційований залік може бути зарахований як екзамен, з відповідною оцінкою за шкалою ЄКТС; недиференційований залік може бути зарахований як диференційований залік, з оцінкою за шкалою ЄКТС не менше «С» – 75 балів (добре).</p> <p>При перезарахуванні дисципліни зберігається раніше здобута позитивна оцінка. Перескладання іспитів (диференційованих заліків) з дисципліни з метою</p>

	<p>підвищення оцінки, визначеної в документах виданих здобувачу вищої освіти за попереднім місцем навчання, не дозволяється.</p> <p>Якщо оцінка з дисципліни складається з декількох оцінок за окремі семестри або з оцінок декількох модулів, то здобувачу вищої освіти виставляється середньозважена оцінка успішності з урахуванням обсягів відповідних складових навчальної дисципліни.</p> <p>За необхідності (зокрема, у випадку, якщо у документах виданих здобувачу вищої освіти за попереднім місцем навчання, містяться результати навчання тільки за національною шкалою оцінювання) оцінка приводиться у відповідність до діючої в Університеті шкали оцінювання наступним чином: «задовільно» – 68 балів (D), «добре» – 83 бали (B), «відмінно» – 95 балів (A).</p> <p>Відповідно до «Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу НУ «Чернігівська політехніка»» від 31 серпня 2020 р. (зі змінами, внесеними згідно із рішенням Вченої ради від 22.02.2021, протокол №2, та наказом ректора № 30 від 22.02.2021; від 29.03.2021, протокол №3, та наказом ректора № 60 від 29.03.2021) https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-akademichnu-mobilnist-uchasnykiv-osvitnogo-proczesu.pdf відбувається визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у закладі вищої освіти-партнері.</p>
<p><i>Політика щодо дедлайнів та перескладання</i></p>	<p>Роботи, які здаються із порушенням дедлайнів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p> <p>Порядок ліквідації академічної заборгованості визначено в «Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. (із змінами, внесеними згідно із рішеннями Вченої ради та наказів ректора) https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf</p>
<p><i>Політика щодо</i></p>	<p>Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад,</p>

<i>відвідування</i>	<p>хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн (дистанційній) формі за погодженням. Пропущені заняття без поважних причин відпрацьовуються відповідно до графіка консультацій викладача.</p> <p>У порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. (із змінами, внесеними згідно із рішеннями Вченої ради та наказів ректора) https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-ocziyvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf здобувач вищої освіти, який має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни згідно з індивідуальним начальним планом не допускається до складання екзамену (диференційованого заліку) під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість.</p> <p>Вільне відвідування занять організовується відповідно до «Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/poryadok-nadannya-dozvolu-na-vilne-vidviduvannya-zanyat-zdobuvacham-vyshhoyi-osvity.pdf</p> <p>Вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти Університету дозволяється з метою створення умов для навчання ЗВО, які не можуть відвідувати навчальні заняття з поважних причин за діючим розкладом. До поважних причин відносяться випадки, підтвержені відповідними документами, а саме: поєднання навчання зі спортивною та (або) громадською діяльністю, наявність дітей віком до 3-х років, вагітність, поєднання навчання з роботою за фахом, дуальне навчання (у разі його запровадження для окремих здобувачів вищої освіти), інші випадки.</p>
---------------------	---

<i>Політика оскарження результатів контрольних заходів.</i>	<p>Для вирішення спірних питань, пов'язаних із організацією та проведенням семестрового контролю, оцінювання практик, атестації та визнанні результатів навчання в неформальній та/або інформальній освіті на факультеті створюється апеляційна комісія розпорядженням декана, до складу якої включаються, завідувачі кафедр, науково-педагогічні працівники та представники органів студентського самоврядування. Головою апеляційної комісії призначається декан. Порядок подання та розгляду апеляцій визначається відповідно до р.7 «Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. (із змінами, внесеними згідно із рішеннями Вченої ради та наказів ректора) https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf</p>
<i>Консультації</i>	<p>Консультації є однією з основних форм надання студентам допомоги в самостійній роботі з вивчення дисципліни стосовно незрозумілих питань або відпрацювання занять. Проводяться консультації відповідно до затвердженого та розміщеного на сайті кафедри графіка.</p>
<i>Розвиток soft skills</i>	<p>Створення так званого «емоційного інтелекту» у здобувачів вищої освіти, здатних не тільки засвоювати професійні компетентності, а і формувати, відбувається наступним чином: здобувачі під час освітнього процесу отримують 1) питання з відкритим типом відповіді, вирішення яких потребує критичного мислення шляхом колективного обговорення; 2) завдання із спеціально здійсненою помилкою у вихідних даних або ході рішення. 3) ситуаційні завдання та кейси для обговорення і вирішення, які потребують групової взаємодії, критичного мислення, креативності та спрямовані на формування комунікаційних та управлінських навичок. Також здобувачі приймають участь у студентських науково-практичних конференціях, семінарах, тренінгах.</p>

8. Рекомендована література

1. Демократія: від теорії до практики. Підручник курсу. / за заг.ред. д-р Грір Берроуз, вид-ня 2-ге, доповнене (2019) Міжнародна фундація виборчих систем. 288 р. URL: <https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2019/10/IFES-Ukraine-Democracy-from-Theory-to-Practice-Course-Reader-v2-2019-08-29-Ukr.pdf>
2. Демократія: від теорії до практики. Посібник для студентів / за заг.ред. д-р Грір Берроуз, вид-ня 2-ге, доповнене (2019) Міжнародна фундація виборчих систем 103 р. URL: <https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2019/11/IFES-Ukraine-Democracy-from-Theory-to-Practice-Student-Handbook-v2-2019-08-29-Ukr.pdf>
3. Democracy: from Theory to Practice. Course Reader / Lead Author and Editor: Dr. Greer Burroughs. Second edition, revised and expanded (2019) International Foundation for Electoral Systems. URL: <https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2019/10/IFES-Ukraine-Democracy-from-Theory-to-Practice-Course-Reader-v2-2019-08-29-Eng.pdf>
4. Democracy: from Theory to Practice. Student Handbook / Dr. Greer Burroughs. Second edition, revised and expanded (2019) International Foundation for Electoral Systems. 97 р. URL: <https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2019/11/IFES-Ukraine-Democracy-from-Theory-to-Practice-Student-Handbook-v2-2019-08-29-Eng-1.pdf>
5. Daniel Innerarity. (2018) Democracy in Europe: a political philosophy of the EU, Palgrave Macmillan, 283 p.
6. Melnyk, O., Shakun, N., Herasymenko, O., Nitchenko, A., Kolievatov, O. (2022) Theoretical and Methodological Aspects of the Humanistic Reorientation of Modern Society / O. Melnyk, N. Shakun, O. Herasymenko, A. Nitchenko, O. Kolievatov // W I S D O M, №2 (22). P. 59-67